

els Serra, En Borrassà, el seu deixeble Bernat Martorell, i finalment En Jaume Huguet.

Intervé el Sr. F. DURAN I CAÑAMERAS. — JOAN AINAUD, Secretari.

8 març 1951: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El PRESIDENT presenta el Prof. Erich von Richthofen, de la Universitat de Francfort del Main, i recorda breument els seus estudis més importants.

El Prof. RICHTHOFEN comença la seva comunicació, que versa sobre els *Elementos catalanes en la obra del Arcipreste de Talavera*, indicant que l'estructura de l'obra de l'Arxiprest no és uniforme: hi ha una part didàctica, una altra de narrativa, on il·lustra amb exemples literaris les seves teories morals, i una tercera part autòctona, de contes populars de Toledo i Catalunya. En la seva tesi demostra que la part didàctica és una refosa de la *Reprobatio amoris* d'Andreu el Capellà, que en molts passatges presenta coincidències textuais amb el llibre de l'Arxiprest. És possible que aquest utilitzés un manuscrit llatí, mencionat a la Biblioteca de Pere Becet (1365-1430), batlle general de Catalunya. Durant la seva estada al Principat l'any 1427 podia haver-se servit de la *Narratio de magno terrae motu anno 1427 et quae damna in Catalonia causaverit*, que es troba avui manuscrita a la Biblioteca Nacional de Viena. També són notables les coincidències amb l'*Espill* de Jaume Roig, però el comunicant s'inclina a creure que la coneixença de l'obra de l'Arxiprest per part d'En Roig fou anterior. Sembla poc probable la influència de N'Eiximenis, tot i que l'Arxiprest tenia un exemplar del *Llibre de les Dones*, però en un manuscrit de 1448, posterior de deu anys a la seva obra. Això fa pensar que aquesta influència no sigui veritable. Que hi ha influència catalana és evident, però sembla que no es basa en les citades obres, sinó en els contes populars que corrien per Barcelona en el temps que hi estigué l'Arxiprest. Miquel i Planas i Martí de Riquer han pogut comprovar l'existència de catalanismes. El comunicant subratlla la necessitat de fer una edició crítica i demana la col·laboració dels erudits catalans.

Intervenen el PRESIDENT (regracia el comunicant per haver volgut resumir per a la Societat els seus treballs sobre l'Arxiprest) i el Sr P. BOHIGAS (valdria la pena d'estudiar a fons les relacions de l'Arxiprest amb N'Eiximenis i amb el Capellà). — CARMÉ BOYÉ, Secretari.

14 març 1951: Història. — Presideix el Sr. FERRAN SOLDEVILA.

El Sr. JOSEP FONT I SOLSONA exposa el seu treball *Nomenclàtor sepulchurari de catalans notables*. La finalitat de la seva obra és la de perpetuar la memòria del lloc on reposaven o reposen les despulles de catalans i, fins i tot, de registrar els qui a causa de naufragi tinguin per fossa el mar; aquestes dades poden resultar un apèndix a llur biografia i una constància per a perpetuar honors pòstums. El mètode de treball del comunicant ha estat l'ocular, sempre que ha pogut comprovar les inscripcions funeràries. D'altres vegades s'ha hagut de valer de referències i també dels arxius parroquials i dels dels cementiris, així com d'enquestes directes amb els familiars. Explica els incidents que aquesta feina li val, i circumscriu l'exposició dels detalls a les sepultures dels personatges civils. Manifesta que el pla de l'obra conté els grups de civils, militars, reialencs i eclesiàstics. El comunicant declara que la seva tasca investigadora li ha reportat de conèixer incidències de tota mena; entre altres, de saber una nota ben deplorabile: la desaparició de les despulles d'Antoni de Capmany i de Carles Aribau, que eren guardades al presbiteri del Cementiri de l'Est de Barcelona, i que foren esventades pels iconoclastes l'any 1936.

Intervé el PRESIDENT (sorpresa per les dades facilitades pel Sr. Font i Solsona i convenciment de l'eficàcia del seu treball). — M. COLL I ALENTORN, Secretari.

14 abril 1951: Art i Arqueologia. — Presideix el Sr. JOSEP DE C. SERRA I RÀFOLS.

El PRESIDENT informa sobre el II Congrés Arqueològic Nacional, tingut a Madrid del 27 de març al 2 d'abril.

El Sr. FÈLIX DURAN I CAÑAMERAS exposa *Els orígens de Sant Joan de les Abadesses*. En el segle XI — diu — molts monestirs estaven minats en llur vida interior per rivalitats entre els monjos, les quals es posaven de manifest principalment en les eleccions d'abats o priors, i s'agreuaven per la intromissió dels grans senyors feudals veïns. Per tal d'evitar aquestes influències, moltes comunitats es constituïen en filials de grans monestirs que tenien la suficient independència per a resistir-les. Així ocorregué a Sant Joan de les Abadesses, que fou agregat a l'important cenobi de Sant Víctor de Marsella. No se sap quan tingué lloc aquesta agregació. En un document del 1070 es dona l'agregació per feta. Cap a l'any 1086 els monjos de Sant Víctor de Marsella foren expulsats de Sant Joan de les Abadesses, però hi tornaren el 1098 i hi estigueren fins el 1114, data en què foren expulsats definitivament. En aquest darrer període es començà a bastir l'església de Sant Joan de les Abadesses, segons un pla francès, amb girola de tres absidioles. Aquest pla, però, no es dugué a terme i l'església quedà sense acabar. Fora els monjos francesos, en continuar la construcció, no se seguí el pla anterior sinó que, degut segurament a la falta de mitjans econòmics, s'acabà perllongant la nau fins a dins la girola, estranya manera, de la qual, però, hi ha un antecedent a Sant Joan les Fonts, que fou també dependència de Sant Víctor de Marsella. On s'inspirà la planta de Sant Joan de les Abadesses? El més natural és que fos en la de la casa mare, Sant Víctor de Marsella. Però l'estat en què ha arribat a nosaltres l'església d'aquest monestir no permet de desxifrar la disposició antiga de l'edifici, de manera que no es pot treure cap conclusió.

Intervenien el PRESIDENT i els Srs. J. PUIG I CADAFALCH i R. SUNYER. — R. ALBERT I LLAURÓ, Secretari.

18 abril 1951: Història. — Presideix el Sr. PERE BOHIGAS.

El Sr. EMILI GIRALT I RAVENTÓS s'ocupa de *La viticultura i el comerç català en el segle XVIII*.¹ Després d'indicar la bibliografia i els arxius consultats, el comunicant fa una revisió de testimonis històrics dels segles XVII i XVIII que demostren com l'agricultura a Catalunya evolucionà fortament. Moltes terres, abans improductives, es posaren en explotació i el conreu de la vinya s'incrementà extraordinàriament a despeses dels cereals i del bosc. Estudia les raons d'aquesta substitució de conreus: la principal, el major rendiment econòmic de la vinya, degut a les possibilitats d'exportació. Es refereix al fet demogràfic, indicant que només amb abundor de braços — que vol dir abaratiment de jornals — fou possible l'artigitatge d'extenses zones i l'establiment de marges pels costers de les nostres muntanyes. Dóna dades estadístiques que demostren com la producció de l'aiguardent, estesa pertot, representava la partida més important del nostre comerç d'exportació. Les conseqüències que l'increment vitícola reportà sobre el nostre camp foren avan-

1. Aquesta comunicació ha estat publicada, en versió castellana, als «Estudios de Historia Moderna», II (1952), 159-176.